
بسم الله الرحمن الرحيم

شرح جامع

نظریه های مشاوره و روان درمانی

«علوم تربیتی»

مولف: مریم شاهیده

انتشارات ارشد

پیشگفتار ناشر

خداوند بزرگ را شاکریم که فرصتی عنایت فرمود تا بتوانیم قدمی در جهت گسترش علم و فرهنگ کشور عزیزمان برداریم و مسیری هموار را در اختیار مخاطبان و داوطلبان علاقمند به ادامه تحصیل قرار دهیم. از آنجائی که درحوزه کتاب‌های درسی و کمک درسی کارشناسی ارشد کتاب‌های زیادی به رشته تحریر در آمده است با این حال وجود یک مجموعه جامع، دقیق، کامل و دارای رفرنس(منابع) مستند احساس می‌شود.

همیشه دغدغه داشتیم که ای کاش می‌شد تمامی منابع پراکنده و گاهاً دست نایافتنی کنکور در یک مجموعه به گونه‌ای جذاب و شیوا آماده می‌شد و همچنین سوالات دوره‌های قبل کنکور نیز به گونه‌ای تشریحی پاسخ داده می شدند، که خدشه‌ای بر آنها وارد نشود و خیال داوطلبان عزیز آنقدر آسوده باشد که اطلاعات مندرج در پاسخنامه‌ها را برای بهره‌گیری در آزمون خود بکار گیرند. این کار با یاری خداوند بزرگ و همکاری نخبه‌ترین دانشجویان و اساتید کشور در انتشارات ارشد هماهنگ گردید و در تمامی مقاطع تحصیلی از کاردانی به کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری در حوزهٔ آزمون‌های سراسری – آزاد و پیام نور بسته‌های آموزشی که شامل کتاب‌های بانک سوالات و کتاب‌های شرح جامع درس آماده گردید. در تهیه مجموعه‌های فوق‌الذکر از فارغ‌التحصیلان کارشناسی ارشد که حائز رتبه‌های تک رقمی کنکور می‌باشند، استفاده کرده‌ایم، تا شما عزیزان بتوانید در راستای افزایش توان علمی خود در جهت نیل به مقصود خویش نایل آیید. بدون تردید می‌توان گفت که برای اولین بار در نظام آموزشی کشور مجموعه‌ای به این سبک عرضه می‌شود که در کیفیت و کمیت بی‌نظیر بوده و تمامی نیازهای داوطلبان عزیز را پوشش داده است. امید است که استفاده از این مجموعه عزیزان را در جهت موفقیت در آزمون یاری رسانده باشد. در پایان لازم به ذکر است که بی نقصی محض از آن خداوند متعال می‌باشد، بنا براین از تمامی خوانندگان و داوطلبان عزیز خواهشمندیم نظرات سازنده خود را در مورد این کتاب به سایت انتشارات ارشد اعلام نمایند تا ما را در جهت هر چه بهتر آماده کردن این محصولات یاری رسانند.

با تشکر

ناشـــــر

www.arshadbook. ir

پیشگفتار مؤلف

به نام خداوند جان خرد کزین برتر اندیشه برنگذرد

موجود انسانی دارای ویژگی کمال‌طلبی و حقیقت‌جویی است. برای ارضاء این خواستهٔ همواره کوشیده تا بـه سـؤالات خـود پاسخی علمی بدهد. در این راه یکی از راهکارهای مناسب، رشد علمی اسـت. یکـی از راههـای رسـیدن بـه رشـد علمـی، ادامـهٔ تحصیلات آکادمیک و رسیدن به پله‌های بالاتر تحصیلی است.

برای ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد، نیاز به همت، برنامه‌ریزی مشخص برای مطالعه‌ای منظم، و صرف وقت کافی، بدیهی به نظر می‌رسد. البته یکی از مهم‌ترین لوازم کار، شناخت منابع امتحانی است که سؤالات دوره کارشناسی ارشـد از مـتن آنها طراحی می‌شود.

در حال حاضر یکی از رشته‌های موجود در دوره‌های کارشناسی ارشد که در اکثر دانشگاههای دولتی کشور و نیـز دانـشگاه آزاد اسلامی دانشجو می‌پذیرد، رشته مشاوره است.

رشته مشاوره دارای گرایشهای زیر است:

۱- مشاوره خانواده ۲- مشاوره مدرسه ۳- مشاوره شغلی ۴- مشاوره توانبخشی

از آنجا که در رشته‌ی مشاوره درس نظریه‌های مـشاوره و روان درمـانی جـزء دروس اصـلی و مهـم مـی‌باشـد و در آزمـون کارشناسی ارشد هم ضریب ۳ دارد، این مجموعه فقط به این درس پرداخته است. مجموعه حاضر به گونه‌ای طراحـی شـده کـه خواننده ابتدا بتواند متون مورد سؤال در آزمون‌های کارشناسی ارشد را بـه طـور خیلـی سـاده و روشـن بخوانـد، بعـد بلافاصـله تست‌های سالهای مختلف را برای حدود ۲۰ دوره مطالعه کند و به جواب تشریحی و مستدل آنها برسد، و سپس به مقایسه میان تست‌های و متون و تست‌ها با تست‌هـای دیگـر و تـست‌هـای دانـشگاه دولتـی بـا آزاد بپردازنـد. البتـه در ایـن زمینـه تـاکنون مجموعه‌هایی به بازار عرضه شده است، خوانندگان محترم بعد از مطالعه آن مجموعه‌هـا و مقایـسه آنهـا بـا مجموعـه حاضـر بـه تفاوت‌هایی زیر می‌رسند:

مجموعه حاضر دارای متون درسی مورد رجوع برای طراحی تست‌های کارشناسی ارشد مـی‌باشـد، مجموعـه حاضـر حـاوی جدیدترین تست‌های دانشگاه دولتی و آزاد می‌باشد، مجموعه حاضر فقط به درس نظریه‌هـای مـشاوره و روان درمـانی پرداختـه است و تمامی تست‌های مربوط به این درس را دارا می‌باشد که یادگیری این درس را راحت‌تر می‌کند.

البته لازم به ذکر است که هیچ‌کاری بی‌عیب و نقص نیست و لیکن مؤلف تمامی تلاش خـود را بـرای غنـی‌کـردن هـر چـه بیشتر این مجموعه به کار برده است.

در گردآوری این مجموعه از منابع مختلف استفاده شده که در پایان کتاب به طور کامل آن منابع آمـده اسـت. در پایـان از مؤسسه انتشارات ارشد که زحمت چاپ این کتاب را برعهده داشته است صمیمانه تشکر می‌کنم. امیـد مـی‌رود مجموعـه مـورد استفاده کارشناسان مشاوره و داوطلبان شرکت در آزمون‌های ورودی کارشناسی ارشد در دانشگاههای دولتی و آزاد قرار گیرد.

با سپاس

مریم شاهیده

Maryam_Shahideh@yahoo.com

فهرست مطالب

عنوان **صفحه**

فصل اول: لزوم مشاوره و ضرورت عملی نظریه

فصل دوم: نظریه روانکاوی (فروید)

۲-۱- تاریخچه تحول فکر فروید ۱۵
۲-۲- نظریه شخصیت ۱۶
۲-۳- ماهیت انسان ۱۷
۲-۴- مفهوم اضطراب و بیماری‌های روانی ۱۷
۲-۵- روان درمانی ۱۸

فصل سوم: نظریه روان‌شناسی فردی (آدلر)

۳-۱- تاریخچه تحول فکر آدلر ۲۷
۳-۲- نظریه شخصیت ۲۷
۳-۳- ماهیت انسان ۲۹
۳-۴- مفهوم اضطراب و بیماری روانی ۲۹
۳-۵- فرآیند درمان ۳۰

فصل چهارم: نظریه درمان عقلانی- عاطفی (الیس)

۴-۱- تاریخچهٔ تحول فکر الیس ۳۷
۴-۲- نظریه شخصیت ۳۷
۴-۳- ماهیت انسان ۳۸
۴-۴- مفهوم اضطراب و بیماری روانی ۳۸
۴-۵- روان درمانی ۳۹

فصل پنجم: نظریه درمان مراجع- محوری (راجرز)

۵-۱- تاریخچهٔ تحول فکر راجرز ۴۵
۵-۲- نظریه شخصیت ۴۶
۵-۳- ماهیت انسان ۴۷
۵-۴- مفهوم اضطراب و بیماری روانی ۴۸
۵-۵- روان درمانی ۴۸

عنوان **صفحه**

فصل ششم: نظریه روان درمانی گشتالت (پرز)

۶-۱- تاریخچه تحول فکر پرز ۵۷
۶-۲- نظریه شخصیت ۵۷
۶-۳- ماهیت انسان ۵۸
۶-۴- مفهوم اضطراب و بیماری روانی ۵۸
۶-۵- روان درمانی ۵۹

فصل هفتم: نظریه درمان مبتنی بر تحلیل ارتباط محاوره‌ای (برن)

۷-۱- تاریخچه تحول فکر برن ۶۷
۷-۲- نظریه شخصیت ۶۷
۷-۳- ماهیت انسان ۶۸
۷-۴- مفهوم اضطراب و بیماری روانی ۶۸
۷-۵- روان درمانی ۶۹

فصل هشتم: نظریه واقعیت درمانی (گلاسر)

۸-۱- تاریخچه تحول فکر گلاسر ۷۵
۸-۲- ماهیت انسان ۷۵
۸-۳- مفهوم اضطراب و بیماری روانی ۷۶
۸-۴- روان درمانی ۷۶

فصل نهم: نظریه رفتار درمانی

۹-۱- تاریخچه تحول فکر رفتار درمانی ۸۳
۹-۲- نظریهٔ شخصیت ۸۳
۹-۳- ماهیت انسان ۸۴
۹-۴- مفهوم اضطراب و بیماری روانی ۸۴
۹-۵- روان درمانی ۸۴

فصل دهم: رشد منابع انسانی

۱۰-۱- زمینه شخصی ۹۳
۱۰-۲- ماهیت انسان ۹۳
۱۰-۳- ساختار شخصیت ۹۳
۱۰-۴- مفهوم اضطراب و بیماری روانی ۹۴
۱۰-۵- مشاوره میان فرهنگی ۹۵

فصل یازدهم : خلاصه نظریه معنادرمانی (ویکتور فرانکل)

فصل دوازدهم: نظریه شناختی بک

فصل اول

لزوم مشاوره و ضرورت عملی نظریه

فصل اول

لزوم مشاوره و ضرورت عملی نظریه

راهنمایی به منزله فعالیتی منظم و سازمان یافته در سال ۱۹۰۸ میلادی در شهر بستن ایالات ماساچوست آمریکا به وسیله شخصی بنام فرانک پارسونز که به پدر راهنمایی حرفه‌ای مشهور است ، آغاز شد . بنابراین کار او به مثابه یک نوآوری در نظام تعلیم و تربیت ، با نارساییهایی توام بود و بدلیل تاکید محضش بر راهنمایی حرفه‌ای ، یک بعدی به حساب می‌آید . پارسونز افکار انسان دوستانه‌ای داشت . مفهوم راهنمایی برای اولین بار در مذهب مطرح شده است و پیشوایان دین اولین راهنمایان تاریخ بشری بوده‌اند . نظریه‌پردازان مشاوره و روان‌درمانی باهم تفاوتهایی دارند ولی همگی یک جنبه مشترک دارند و آن این است که همگی قبول دارند که مشاوره و روان‌درمانی یک رابطه حسنه یاری دهنده است . در اینجا رابطه حسنه، هسته اساسی کار است. و یاری رساندن، هدف نهایی فرآیند مشاور و روان درمانی است.

از نظر شرترز واستون (۱۹۷۴) نظریه عبارت است از بیان اصول کلی که بوسیله داده‌هایی ، که مبین یک پدیده هستند ، تایید شده باشد . به عبارت دیگر ، نظریه بیان روابطی است که میان یک سلسله از حقایق وجود دارد . آنها از قول استفلر ومتنی نقل می‌کنند که اکثر نظریه ها در دو عامل مشترکند : واقعیت و عقیده . واقعیت داده های رفتاری قابل مشاهده است و برای آن تبیین هایی جستجو می شود در حالی که عقیده آن نگرشی است که افراد بدان وسیله می کوشند تا از طریق ارتباط دادن مورد مشاهده شده به تبیینهایی متصور ، معنی خاصی از داده ها استخراج کنند . تعریفی جامع و معتبر از نظریه تعریف پروفسور کرلینگر است . او می‌گوید :« یک نظربه مجموعه‌ای است از سازه‌ها (مفاهیم) ، تعاریف و فرضیات مرتبط به هم که با مشخص‌کردن روابط میان متغیرها، دید و یا نظری منظم از پدیده های مورد بحث بدست می‌دهد و هدفش تبیین و پیش بینی آن پدیده‌هاست.» درباره فواید نظریه برای دست اندرکاران تعلیم و تربیت گفته شد که هر نظریه علمی دارای چهار فایده اساسی است که عبارتند از :

۱- ***منظم کردن یافته‌ها:*** یک نظریه به یافته‌های تحقیق نظم می‌دهد و پدیده‌های ظاهراً نامربوط را معنی‌دار می‌کند .

۲- ***ایجاد فرضیه :*** یکی از استفاده‌های عمده هر نظریه آن است که به دانشمندان می‌گوید برای پاسخ سوالات مورد نظرشان در کجا جستجو کنند . بدین طریق ، یک نظریه خوب میتواند مقدار زیادی در وقت و انرژی محقق صرفه جویی کند.

۳- ***توان پیش بینی :*** از یک نظریه می‌توان برای پیش بینی سود جست . این نقش شبیه نقش قبلی است، با این تفاوت که شمول بیشتری دارد .

۴- ***توان تبیین :*** یک نظریه برای تبیین رویدادها نیز بکار گرفته می‌شود . در اصل این نقش نظریه به «چراها» پاسخ می‌گوید .

اگرچه وجود این خواص در یک نظریه مؤید خوبی آن است ، ولی به ضوابط یک نظریه خوب از دیدگاه استفلر و متنی هم به اختصار اشاره می‌کنیم . که عبارتند از :

۱- روشنی و قابلیت فهم و فقدان تضاد میان اصول کلی نظریه
۲- جامعیت در تبیین پدیده‌ها
۳- صراحت و دقت
۴- صرفه‌جویی در کاربرد مفاهیم به هنگام تبیین داده‌ها
۵- تولید فرضیه ها و تحقیق بیشتر.

تستهای آخر فصل

۱- کدام نقش نظریه باعث صرفه جویی در وقت و انرژی محقق می‌شود ؟ (آزاد ۱۳۸۰)

۱) تنظیم یافته ها ۲) ایجاد فرضیه ۳) توان پیش بینی ۴) تبیین نظریه

۲- جنبه مشترک تمامی نظریه‌پردازان مشاهده عبارت است از : (آزاد ۱۳۸۱)

۱) ایجاد رابطه یاری دهنده ۲) همدلی

۳) قابلیت تغییر آدمی ۴) انسان دوستی

۳- نظریه‌های مشاوره و درمان درمانی در کدام مورد مشترک هستند ؟ (آزاد ۱۳۸۲)

۱) واقعیت و عمل ۲) عقیده و تجربه ۳) واقعیت و عقیده ۴) عمل و تجربه

۴- کدام مورد نظریه‌های مشاوره روان درمانی به چراها پاسخ می‌گوید ؟ (آزاد ۱۳۸۲)

۱) توان تبیین ۲) فرضیه سازی ۳) توان پیش بینی ۴) تنظیم یافته ها

۵- چهار فایده اصلی هر نظریه علمی در مشاوره کدام است ؟ (آزاد ۱۳۸۵)

۱) منظم‌کردن یافته‌ها ، ایجاد فرضیه ، استخراج داده‌ها ، توان تبیین

۲) کشف رویدادها ، توان تبیین ، ایجاد فرضیه ، منظم کردن یافته‌ها

۳) منظم کردن یافته‌ها ، ایجاد فرضیه ، توان پیش‌بینی ، توان تبیین

۴) ایجاد فرضیه ، توان پیش‌بینی ، جمع‌بندی نظرات ، توان تبیین

۶- کدام مورد جزء ضوابط یک نظریه خوب از دیدگاه استفلر و مبتنی نیست ؟ (سراسری ۱۳۸۴)

۱) صراحت و دقت ۲) تولید فرضیه و تحقیق بیشتر

۳) کشف و تدوین واقعیت ۴) قابلیت در تبیین پدیده ها

۷- به نظر کدام افراد مطالعه نظریه منطقی کردن رفتار مشاور کمک می‌کند؟ (سراسری ۱۳۸۶)

۱) هال ولیندزی ۲) کالیس وبکر ۳) شرتز و استون ۴) استفلرومتنی

۸- نظریه‌های مشاوره همانند نظریه‌ها در علوم اجتماعی: (آزاد ۱۳۸۱)

۱) به ندرت ماهیت علمی خالص دارند.

۲) ماهیت علمی خالص دارند اما تجربه‌ها باید آن ها را تأیید کنند.

۳) دارای جنبه‌های علمی و غیرعلمی به صورت توأم هستند.

۴) برخی نظریه‌ها ماهیت علمی خالص و برخی غیرآنند.

پاسخ تستهای آخر فصل

۱- گزینه «۲»

۲- گزینه «۱»

۳- گزینه «۳»

۴- گزینه «۱»

۵- گزینه «۳»

۶- گزینه «۳»

۷- گزینه «۴»

۸- گزینه «۱»

فصل دوم

نظریه روانکاوی (فروید)

عناوین اصلی

- تاریخچه تحول فکر فروید
- نظریه شخصیت
- ماهیت انسان
- مفهوم اضطراب و بیماری‌های روانی
- روان درمانی